herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Gaboon Caecilian

Geotrypetes seraphini

Geotrypetes seraphini to średniej wielkości, beznogi, ryjący płaz z Afryki Zachodniej i Środkowej. Żyje w glebie, zjada głównie dżdżownice i rodzi żywe młode, nie będąc zależnym od wody. Gatunek trzyma się na głębokim, wilgotnym podłożu, a wiedza o jego hodowli jest skąpa.

Rodzina: Dermophiidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**24-40 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**7-26 g**
Długość życia	**4-5 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Kopiący nory**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 30 × 35 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**90-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Rozwój	**Żyworodność**
Wielkość miotu	**3-4 młodych**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Geotrypetes seraphini to płaz beznogi: płaz bez kończyn o pierścieniowanym ciele, przypominający dużą dżdżownicę. Ubarwienie jest purpurowoszare do ciemnoszarego, z jaśniejszymi liniami biegnącymi wzdłuż boków w stronę brzucha. Oczy są całkowicie ukryte pod skórą, a czułki znajdują się daleko z przodu, pod nozdrzami. Głowa służy jako świder, a zwierzę niemal całe życie spędza pod ziemią.

Dorosłe osobniki mierzą zwykle 24-33 cm i mogą osiągnąć około 40 cm. Największe są samice: ważą zazwyczaj około 17 g, maksymalnie 26 g, samce około 7 g. Na wolności zwierzęta żyją tylko 4-5 lat; w niewoli mogą żyć co najmniej 5 lat.

U tego gatunku nie opisano toksyczności skóry. Jak inne płazy ma jednak gruczoły w skórze, więc po kontakcie umyj ręce i nie dotykaj oczu ani ust.

Występowanie i środowisko

Geotrypetes seraphini występuje w Afryce Zachodniej i Środkowej, od Gwinei i Sierra Leone wzdłuż Zatoki Gwinejskiej po Kamerun, Gwineę Równikową, Gabon i Demokratyczną Republikę Konga. Stanowiska w Angoli i Republice Konga są niepewne i nie zostały ujęte na mapie. Gatunek nie jest zagrożony (IUCN: LC); jest pospolity i dobrze znosi zniszczenie siedlisk.

Naturalny zasięg: Gwinea, Sierra Leone, Liberia, Côte d'Ivoire, Ghana, Togo, Benin, Nigeria, Kamerun, Gwinea Równikowa, Gabon i Demokratyczna Republika Konga.

ŚRODOWISKO

Geotrypetes seraphini zamieszkuje wilgotne nizinne lasy deszczowe, ale spotyka się go również na plantacjach, w ogrodach wiejskich, na terenach miejskich, w silnie zdegradowanym lesie i na zalewanych gruntach rolnych. Zwierzęta ryją w glebie, najczęściej mokrej, pod pniami drzew, a czasem pod liśćmi, i od czasu do czasu wychodzą na powierzchnię. Nory są też schronieniem, gdy polują na nie węże.

Dorosłe osobniki zjadają przede wszystkim dżdżownice, a młode dżdżownice i mrówki. Gatunek żyje obok *Herpele squalostoma*, który zjada głównie twardą zdobycz, taką jak lądowe skorupiaki i chrząszcze.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Geotrypetes seraphini* jest skąpa, ale gatunek jest trzymany i rozmnażany w niewoli. *G. seraphini* trzyma się w szczelnym pojemniku z grubościennego plastiku lub w terrarium z solidną pokrywą i głębokim podłożem do kopania. Dorosły osobnik potrzebuje co najmniej 50 × 30 × 35 cm, aby zmieściło się 20-30 cm podłoża i przestrzeń powietrzna nad nim. Pokrywa musi ściśle przylegać i być obciążona: zwierzę, które dosięgnie pokrywy, ucieknie przez najmniejszą szczelinę, a dżdżownice karmowe również wychodzą. Wentylację zapewnij małymi otworami w bokach tuż pod krawędzią, zakrytymi drobną siatką; w pokrywie nie powinno być otworów.

Najważniejszą decyzją jest wybór podłoża. Niebielone włókna papierowe (papierowa ściółka bez zapachu) są sprawdzone: dobrze trzymają wilgoć, dżdżownice w nich żyją, a płazy beznogie wyraźnie przedkładają je nad włókno kokosowe. Można też użyć sterylizowanej, nienawożonej ziemi próchnicznej. Samo włókno kokosowe nie jest zalecane: pyli, przykleja się do skóry i może zbić się w twardy, śmiertelny czop w jelicie. Wymieniaj podłoże co 4-5 miesięcy lub wcześniej, jeśli się zabrudzi, i przy okazji obejrzyj zwierzę.

Połóż na powierzchni płaski kawałek wyprażonej kory lub drewna. Zwierzęta chętnie leżą tuż pod nim, co ułatwia kontrolę bez rozkopywania. Żywe rośliny nie są potrzebne.

TEMPERATURA

Utrzymuj 22-26 °C w dzień i 20-23 °C w nocy. Temperatura powinna być stabilna i wahać się najwyżej o około 3 °C; szybkie i duże wahania są źle znoszone. Jeśli pojemnik stoi w pomieszczeniu o równej temperaturze, ogrzewanie rzadko jest potrzebne. Mata grzewcza pod jednym końcem tworzy gradient temperatury i wilgotności, z którego zwierzę może korzystać; podłoże nad grzaniem nieco przesycha, więc pilnuj wilgotności. Jeśli zwierzę pozostaje na powierzchni zamiast się zakopać, temperatura, wilgotność lub podłoże są niewłaściwe.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Podłoże powinno być równomiernie wilgotne, ale nie tak mokre, by dało się wycisnąć wodę z garści, a na dnie pojemnika nigdy nie może stać woda. Powietrze w pojemniku jest praktycznie nasycone wilgocią (90-100 %). Utrzymuj wilgotność przez zraszanie i od czasu do czasu przekopywanie podłoża; dobrze, jeśli jeden koniec jest nieco suchszy od drugiego. Używaj wody butelkowanej, deszczówki lub wody z kranu odstanej przez dobę.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Miska z wodą nie jest potrzebna. Zwierzę pobiera wodę z wilgotnego podłoża i ze skroplin na ściankach pojemnika, a miska łatwo sprawia, że podłoże robi się zbyt mokre. Woda służy wyłącznie do nawilżania podłoża.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje pod ziemią i nie potrzebuje UVB ani specjalnego oświetlenia. Wystarczy zwykły rytm dobowy w pomieszczeniu z 10-14 godzinami światła. Pojemnik nie powinien stać w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dżdżownice są podstawowym pokarmem i przyjmuje je niemal każdy lądowy płaz beznogi. Używaj małych i średnich dżdżownic, np. kompostowych, a dla młodych tnij je na kawałki. Wkładaj do pojemnika 10-15 dżdżownic co dwa tygodnie. W wilgotnym podłożu papierowym dżdżownice żyją dalej i nie gniją. Uzupełnieniem mogą być małe świerszcze, żywe lub uśmiercone, oraz ochotka w płaskiej miseczce.

Zwierzę odnajduje pokarm węchem i czułkami i rzadko widać, jak je. Regularnie przekopuj podłoże: wiele pozostałych dżdżownic oznacza przekarmienie albo zwierzę, które nie je. Gdy zwierzę jest nowe, licz dżdżownice wkładane i wyjmowane. Wartość odżywczą dżdżownic zwiększysz, posypując ich ziemię preparatem wapniowo-witaminowym na 4-6 dni przed karmieniem.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Geotrypetes seraphini prowadzi skryty tryb życia i niemal cały czas spędza zakopany. Jeśli zwierzę dużo przebywa na powierzchni, podłoże jest zbyt mokre, zbyt suche, zbyt zimne, zbyt ciepłe lub chemicznie nieodpowiednie, albo brakuje kryjówki na powierzchni; w takim przypadku wymień podłoże i sprawdź temperaturę.

Jedno zwierzę na pojemnik ułatwia kontrolę masy i zdrowia oraz wyklucza konflikty. Kilka osobników tego samego gatunku można też trzymać razem, jeśli regularnie sprawdzasz, czy nie ma ugryzień i urazów, a daje to większą szansę na potomstwo. Bierz zwierzę do ręki jak najrzadziej i tylko czystymi, mokrymi dłońmi, bez resztek kremu czy mydła.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce osiągają dojrzałość płciową w pierwszym roku życia, a samice rok później. Płci nie da się pewnie rozróżnić z zewnątrz, ale samice są średnio większe i cięższe, a samce mają inaczej ukształtowaną okolicę kloaki.

GODY I KOPULACJA

Zapłodnienie jest wewnętrzne, jak u wszystkich płazów beznogich, ale kopulacja nie została u tego gatunku dokładniej opisana. Gatunek rozmnaża się w niewoli w grupach z obiema płciami bez potrzeby dostępu do wody, a stabilna grupa daje największą szansę.

JAJA I LARWY

Geotrypetes seraphini nie składa jaj, lecz rodzi żywe młode. Zarodki rozwijają się w jajowodach, najpierw na żółtku, a potem na pokarmie ze ściany jajowodu, który zeskrobują specjalnymi łyżeczkowatymi zębami płodowymi. Skrzela zanikają wkrótce po opuszczeniu przez zarodki osłonek jajowych. Samica nosi 3-4 młode, przy czym duże samice noszą ich więcej niż małe. Czas trwania ciąży nie jest znany.

METAMORFOZA

Nie ma larw ani przeobrażenia w wodzie. Młode rodzą się na lądzie jako małe kopie dorosłych, o długości 7-8 cm, co odpowiada mniej więcej jednej trzeciej długości matki. Zęby płodowe zostają zastąpione zębami dorosłymi tuż przed porodem lub krótko po nim.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są przy urodzeniu małe i prawdopodobnie przez pewien czas pozostają przy matce, więc zostaw je w pojemniku. Gdy zaczną samodzielnie jeść, można je przenieść do małego pojemnika z takim samym podłożem jak u dorosłych i karmić małymi dżdżownicami lub ich kawałkami. Zapewnij im wilgotne i stabilne warunki i regularnie je waż.

Zdrowie i częste błędy

U zwierzęcia żyjącego pod ziemią chorobę zauważa się późno. Najważniejsze problemy to:

- Zwierzę leży na powierzchni: niewłaściwa wilgotność, temperatura lub podłoże albo brak kryjówki. Popraw warunki.
- Czop w jelicie: włókno kokosowe może zbić się w śmiertelny czop w jelicie. Używaj włókien papierowych lub sterylnej ziemi.
- Problemy skórne: zakażenia grzybicze i bakteryjne, często po brudnym podłożu lub urazach. Wymagają weterynarza.
- Pasożyty: nicienie, tasiemce i pierwotniaki często występują u płazów beznogich w niewoli. Zleć badanie próbki kału.

- Ucieczka: zwierzę wydostaje się przez małe szczeliny i wysycha. Używaj szczelnej, obciążonej pokrywy.
- Grzyb chytrid: wykryty u tego gatunku, można go leczyć środkiem przeciwgrzybiczym u weterynarza.

Grzyb chytrid *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) występuje u płazów beznogich. Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie i testom, a narzędzia i ręce myje się między pojemnikami. Przez pierwszy miesiąc trzymaj nowe zwierzę w małym pojemniku, w którym możesz liczyć wkładane i wyjmowane dżdżownice i sprawdzać, czy je. Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je przez kilka tygodni, traci na wadze, ma rany lub pozostaje na powierzchni.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.